

4. ICOMOS Genel Kurulu Kapsamındaki Düzenlenen Küçük Tarihi Kentlerin Korunması ile ilgili Uluslararası Sempozyumunda alınan İlke Kararları, 29-30 Mayıs 1975

(Resolutions of t 4th International Symposium on the Conservation of Smallar Historic Towns, 29-30 May 1975, ICOMOS)

1. Bruges Kararları (1975) ile ileri sürülen genel ilkeler küçük tarihi kentlerin korunması için de evrensel olarak az ya da çok uygulanabilir; ancak bu kararların uygulanması dünyanın farklı bölgelerindeki belirli sosyal, ekonomik ve siyasi sorunları göz önünde bulundurmalıdır.

Küçük tarihi kentler farklı türler halinde sınıflandırılabilirler. Bu kent türleri, boyutlarına, kültürel bağlamlarına ve ekonomik işlevlerine göre değişen özellikleri ve ortak sorunları ile vasıflandırılırlar. Bu kentleri yeniden canlandırmak için yapılan çalışmalar, söz konusu kentlerde yaşayanların haklarına, geleneklerine ve gayelerine saygı göstermeli ve toplumsal hedef ve arzulara uyum göstermelidir. Sonuç olarak, hem strateji hem de taktik açısından her durum kendi esaslarına müteallik olmalıdır.

2. Sanayileşmiş ülkelerin çoğunda küçük tarihi kentler daha önceleri önemli birer merkez olmuşlar, 19. Yüzyıl'daki sanayileşme ve kentleşme ile birlikte önemlerini yitirmişlerdir. Genellikle bu tip kentlerin ekonomik işlevleri tarımdır ve bu, kendilerini büyük kentlerden ayıran özellikleri verir:

- küçük kent tarihi özünden dışarı henüz taşmamıştır (ki bu öz hala gözle görülür bir biçimde hâkimdir) ve bazı şehirlerin duvarları hala durmaktadır,
- kentin tarihi özü halen sosyal yaşamın ve ticari faaliyetlerin merkezidir ve pek çok hane içermektedir,
- çevre arazisi halen büyük ölçüde bakirdir ve kentin imajının önemli bir bölümünü teşkil etmektedir,
- bu kentlerin çoğunda halen nüfus ve istihdam bakımından dengeli ve çeşitli bir toplumsal yapı görülür: pek az küçük tarihi kentin ekonomisi seri üretime dayalı tek tip bir ekonomidir.

3. Bu tip küçük kentler çeşitli tehlikelere tabidir:

- ekonomik faaliyet yokluğu sebebiyle sakinleri büyük kentlere göç edebilir ve bunun sonucunda kent çürümeye terk edilebilir.
- nüfusun sayısı sabit olsa bile, trafik ve diğer uygunsuzluklardan dolayı şehrin sakinleri kent yakınlarındaki modern merkezlere taşınma eğilimi gösterebilir ve bu durum da kentin terk edilmesiyle sonuçlanabilir.
- öte yandan, çok fazla ekonomik faaliyet tarihi yapının bozulmasına ve kent ortamının ahengini bozacak yeni unsurların ortaya çıkmasına sebep olabilir.
- kentin modern faaliyetlere ayak uydurması için alınan önlemler ve yapılan çalışmaların da benzer etkileri olabilir. Örneğin, ekonomik canlanma için uygun bir araç olabilecek olan turizm, kentin görünüşü ve yapısı üzerinde kötü bir etki bırakabilir.
- Okul ve hastane gibi sosyal alt yapıyı oluşturan öğelerin boyutlarının gelişmesi kentin özgünlüğünün yok olmasına ve işlevlerinin aksamasına neden olabilir.

4. Gelişmekte olan dünya ülkelerinde hızlı nüfus artışı ve insanların kentlere her geçen gün daha da hızlı akın etmesi mevcut yerleşke yapılarını tehdit etmektedir. Geçmişleri ile olan mevcut bağlarının kopmasına göz yumulduğu takdirde bu ülkelerin ulusal ve kültürel kimlikleri geri dönülemez şekilde körelecektir. Bu bağların hiç biri, yerleşke yapısı, hane biçimleri, inşaa tekniği ve

yerel malzemelerin kullanımı ile ilgili olarak, bölgedeki fiziksel ve iklimsel koşullara bağlı olarak değişen yerel mimari yapı kadar önem taşımamaktadır.

Hükümetler, yerel kentsel ve kırsal bölgelerin olumlu özelliklerini koruma konusundaki çabalarını arttırmaları gerektiği ve tarihi kentleri yoğun yayılma ve sanayileşme karşısında korumak için gerekli sorumluluk ve yetkiye sahip planlama mercileri ile birlikte planlama yapmaları konusunda uyarılmalıdırlar.

5. Küçük tarihi kentleri tehdit eden tehlikelere karşı çeşitli seviyelerde stratejiler ve önlemler gerekmektedir:

(i) Bölgesel politika, küçük tarihi kentlerin belirli gereksinimlerini göz önünde bulundurmalı ve bu kentlere kendine has yapılarını korumakla ilgili görevler vererek korunmalarını sağlamalıdır: her şeyden önce küçük kentlerin ekonomik işlevleri özenle seçilmeli, bu seçim kentin tarihi değer ve yapılarında bozulma ve terk edilme yaratmamalıdır.

(ii) Bunu amaç doğrultusunda sınıai yerleşke, ulaştırma ağı ve diğer bölgesel olanaklar gibi kent ile ilgili tüm unsurlar idari makam planlama politikaları ile koordinasyon halinde olmalıdır.

(iii) Yerel seviyede de planlama, kentin kendine has değerlerini koruyup geliştirme gereğini göz önünde bulundurmalı ve:

- a) tüm yeni gelişmelerde kentin mevcut boyutlarına uyum göstermeyi, özelliklerine, önemli binalarına ve çevre arazi ile ilişkisine saygı göstermeyi,
- b) ana ilgi odakları arasında devamlı bir bağ oluşturmak için kentsel alanların kendine has görsel niteliklerini, sokaklarını ve meydanlarını sadece yalıtılmış “gelenek - görenek adacıkları” halinde değil, şehrin tüm genel dokusu ölçütünde korumayı,
- c) başta önemsiz gibi görünen ama yok edilmeleri halinde geri getirilemez olan tarihi unsurların yok edilmesinden kaçınmayı,
- d) çürüme tehdidi altındaki terkedilmiş binaları uygun bir biçimde kullanma yolları aramayı amaçlamalıdır

(iv) Korumaya küçük kentlerin özelliklerini tetkik ve tayin edecek ve koruyacak yöntemler geliştirilerek başlanmalıdır. Teknik, yasal ve mali sorunlar bütünüyle ele alınmalıdır. Deneyimleri paylaşmak önemli bir destektir. UNESCO – ICOMOS Dokümantasyon Merkezi ilgili malumatın toplanıp kentlerin hizmetine sunulması işini üstlenebilir.

(v) Son olarak, koruma politikasının uzun vadeli bir temel koşulu olarak küçük kentlerin sakinleri ve siyasi temsilcilerine, yaşadıkları tarihi bölge ile ilgili onur ve bu bölgenin korunması ile ilgili sorumluluk duygusu aşılması önemlidir.

6. Çoğu yerde, küçük kentlerin korunması yerel girişimlerle olmuştur ve bunlar gibi kıymetli çalışmalar teşvik edilip desteklenmelidirler. Kentsel koruma sorunları şahsi girişim ile çözülemeyecek kadar karmaşıklaşmaktadır ve daha kapsamlı ulusal ve bölgesel mevzuatlarca küçük tarihi kentlerin korunmasının teşvik edilmesi ve bu kentlerin gayrimenkul spekülasyonundan korunmaları gerekmektedir.

Rothenburg ob der Tauber, 29-30 Mayıs 1975.

Öğrenci Çeviren: Mert Erdil
Öğrenci Asistan: Gözde Şakar